

Budget och verksamhetsplan 2024-2026

Herrljunga kommun

Underlag till beslut med diarienummer:
KS 32/2023

Herrljunga
kommun

Innehåll

Innehållsförteckning

Kommunstyrelsens ordförande har ordet	3
Förvaltningsberättelse	8
Samhällsekonomisk utveckling	9
Befolkningsutveckling	10
Planeringsförutsättningar budget 2024-2026	11
Vision och övergripande mål	13
Kommunfullmäktiges mål utifrån God ekonomisk hushållning	13
Fokusområden och kommunövergripande mål 2024	13
Ekonomisk analys	14
Budget	18
Resultaträkning	18
Balansräkning	19
Kassaflödesanalys	20
Investeringsbudget.....	21
Nämndernas kommunbidrag	23
Förändringar kommunbidrag	24
Gemensamma kostnader/intäkter.....	25
Nämndernas verksamhet	26
Kommunfullmäktige, valnämnd, revision och krisledningsnämnd	26
Kommunstyrelsen	26
Bildningsnämnd	27
Socialnämnd	28

Kommunstyrelsens ordförande har ordet

Att i politisk majoritet få vara med att leda kommunens utvecklingsresa är en fantastisk förmån. Att utifrån att omvärlden ställer upp stora utmaningar framför oss, ändå med duktiga, engagerade och drivande tjänstepersoner och politiker med engagemang, kunskap och framsyn, få utveckling i vår kommun känns fantastiskt.

Att efter ett år med flera jobbiga ärenden att hantera, ändå se fram mot ett troligtvis lika jobbigt år med glädje och tillförsikt, det är en stor förmån att få vara en del av.

Redan i vårt rambeslut i juni, kunde vi hitta möjlighet för skolans verksamheter att behålla sin överkompensation på 1.4 miljoner 2024 för att inte tvingas till stora förändringar. Vi kunde också prioritera, vid sidan av andra ej kostnadsdrivande förslag, den särskilda satsning som krävs för att behålla vår skolstruktur inom kommunens geografi.

Vi har under året stärkt "Livet mellan husen" genom att inrätta ett Fritids och Kulturutskott för att lyfta dialogen och samarbetet med föreningslivet och genom att finansiera det våldspreventiva arbetet som nu långsiktigt får leva vidare.

Folkbildning är ett annat viktigt område där vi nu ser möjlighet att till delar kompensera för det indragna statliga stödet till denna för demokratin så viktiga verksamhet.

Nu går vi vidare i den fossilfria utvecklingen genom att finansiera ett arbete inom Energi/Miljö/Klimatområdet, för att rusta oss inför den gröna omställning vi står inför och välkomnar. Vårt arbete inom den sociala sektorn är finansiellt hårt belastat, här skapar vi nya möjligheter till ett bättre omhändertagande inom bland annat LSS-området. Vi ser också att vi nu kan lägga tillbaka den första halva av de 4,2 miljoner som tidigare budgetbeslut tog bort inom äldreomsorgen genom att vi tillskjuter 2,1 miljoner i två steg.

Seniorkort inom kollektivtrafiken är en väldigt viktig aspekt för målgruppen. Här har vi sett möjlighet att sänka åldern för detta erbjudande från 75 till 70 år i vår budget. Feriearbete för våra ungdomar i de kommunala verksamheterna har ofta varit föremål för tvekan. Här har vi säkerställt detta i en egen finansiering för 2024.

Vårt budgetförslag förhåller sig i en för väldigt många ansträngd ekonomisk tid till en oförändrad skattesats för 2024.

Vi, den politiska majoriteten i Herrljunga, bestående av Socialdemokrater, Centerpartister, Vänsterpartister och Liberaler, levererar här vårt förslag till Budget och Plan för 2024–2026. Rambudgeten antogs efter de förutsättningar som fanns i våras, och ett mindre tillägg har kunnat adderas och fördelas efter regeringens Höstbudget under oktober.

Det är med stolthet vi nu lämnar över majoritetens budgetförslag för Kommunfullmäktige att besluta om.

Mats Palm.
Kommunstyrelsens ordförande.

Budget och plan för Herrljunga kommun 2024 – 2026

Budget och plan för Herrljunga kommun 2024 – 2026

Efter ett antal ekonomisk mycket gynnsamma år med stora statliga stöd, går vi nu mot ett drastiskt förändrat budgetläge, precis som för många privata hushåll så påverkas även kommunens ekonomi av världsläget. Invasionskriget i Ukraina, stora prisökningar på energi och flera basvaror, vid sidan om en markant ökad inflation ställer oss i ett nytt utgångsläge i budgeten. En stor förändring i våra pensionsåtaganden efter ett nytt pensionsavtal mellan SKR och arbetstagarorganisationerna har spätt på detta svåra läge. Ett markant högre ”märke” för delar av personalgrupperna kommer ytterligare belasta den kommunala ekonomin. Med detta som bakgrund, kan majoritetspartierna Socialdemokraterna, Centerpartiet, Vänsterpartiet och Liberalerna här ändå presentera en hållbar och ansvarstagande budget och plan för de kommande tre åren.

Barnomsorg och bildning

Vi väljer att ta avstamp i våra yngsta, barnen och ungdomarna. Dessa år är i många fall det som formar oss och ger oss förutsättningar för ett gott liv. En givetvis viktig del i dessa år är den tillgång till en nära och välfungerande barnomsorg och skola som kommunen kan erbjuda. En skola där alla bemöts med respekt och alla blir en del av gemenskapen. Här är möjlighet till studier, stödfunktioner och kunniga pedagoger viktiga. För att stärka studieron vill vi öka närvaron av vuxna i skolan detta genom att se över möjligheten att använda oss av seniorer som volontärer i skolan. Liknande projekt har bland annat genomförts i Ronneby och Karlskrona kommuner och vi tror att detta kan bidra positivt både till skolan, men också för våra seniorer. Majoriteten vill även understryka att skolan är viktig för den sociala gemenskapen och möjlighet till återkommande rörelse och lek under dagen. Rapporter pekar på vikten av daglig rörelsen under skoldagen, och att detta har positiva effekter på elevers mående och koncentrationsförmåga. Projekt kring ökad rörelse bör bli en del av den ordinarie verksamheten framåt.

En anpassning till elevantal är ständigt pågående på skolenheterna för att uppnå en likvärdig skola. Vi behöver arbeta för att anpassa budgeten utifrån elevantal och vår skolstruktur där vi ser vikten av närheten till skolan och den lokala närvaron av barnomsorg. Här har vi sett att vi under budgetperioden har en skolstruktur anpassad för elevantal och vår geografi.

Vårt Gymnasium, Kunskapskällan är en viktig del i vår kommun och vi vill att den ska vara en central plats i våra ungdomars liv. De senaste åren har dock skolan haft ett minskat söktryck, mycket på grund av att utbuden i angränsande större städer blir mer tillgängligt. Det innebär att skolan behöver anpassa sig därefter. Det är också viktigt att de efterfrågade programmen fortsätter att leverera den goda kvalitet som hålls idag.

Gymnasiet är viktig del i vår kommun och vi vill att det ska vara en central plats i våra ungdomars liv.

Samhällsbyggnad och fritid

Vi talar ofta om något vi kallar ”livet mellan husen”. Det är här vi bygger möjligheterna för ett gott liv i kommunen. De ansträngningar som gjorts inom våldsprevention, föreningsstöd, kultursatsningar, lekparker och andra trivselskapande åtgärder är viktiga och ska försvaras. Dock kan vi inte för de närmaste åren se möjligheter till nya stora satsningar inom området. Vi vill emellertid redan nu stärka arbetet mellan vårt nya kultur- och fritidsutskott och vårt föreningsliv genom att inrätta ett föreningsråd för att stärka goda relationer och regelbunden dialog mellan kommun och föreningar.

Inom området samhällsutveckling sker idag väldigt mycket. Miljö och klimat ställer krav på oss som kommun att hantera nya uppdrag och också att samverka med regionala och statliga aktörer. Länsstyrelse, Naturvårdsverk, Försvarsmakt och MSB är sådana aktörer som ställer ökade krav på oss som kommun att förbereda oss för olika väntande eller möjliga scenarier.

Klimatförändringar, civilt försvar och krisberedskap är nya områden där vi behöver vara aktivare i vår samhällsplanering. Här behöver vi behålla eller stärka dessa strategiska funktioner i takt med att omvärldens krav på oss ökar. Vi vet också att vi som kommun är en viktig aktör för att vi ska nå våra klimatmål och skapa goda förutsättningar för en god tillvaro för framtida generationer. Därför understryker vi vikten av att vi som kommun fortsätter det aktiva klimatarbete som vi under de senaste åren startat upp, där vi även har som mål att intensifiera detta arbete på sikt.

Vård och omsorg

Liksom andra kommuner och Sverige i stort, står vi nu och för framtiden inför en förändrad demografi. Fler blir äldre och behöver olika typer av omsorg, samtidigt som den arbetsföra delen i befolkningen inte ökar i samma omfattning. Olika typer av tekniska och digitala lösningar är redan, och kommer fortsätta bli, mer av ett naturligt inslag i olika omvårdnadsformer. Trygghetskameror, medicinautomater i hemmen och nya sätt att få hem sin mat kommer vi som kommun kika på i ökande omfattning. Vi behöver också beakta gränsen när vi inte i praktiken kan leverera tillräcklig medicinsk omvårdnad i hemmen utan i stället erbjuda ett boende med omvårdnad och medicinsk kompetens i den direkta närheten.

Flera kommuner runt om oss har lyckade projekt där man arbetat med husdjur som en del av omsorgsarbetet, det finns också en rad forskning som stödjer att djur kan ha en positiv påverkan på välbefinnandet. Därav önskar majoriteten undersöka möjligheten till att använda tjänstedjur som en guldkant i omsorgsarbetet även i vår kommun. Vår nya tillbyggnad på Hagens äldreboende står snart klart. Här ska vi hitta och behålla rätt kompetens i personalen och hitta vårdmiljöer och inslag av nya funktioner som stimulerar och är till glädje för de boende.

Kommunala bolag

Kommunen är ägare till en rad bolag, och har också över dessa bolag en skyldighet att styra. Herrljunga bostäder är ett av dessa bolag som vi ser har jobbat hårt de senaste åren med att bygga fler attraktiva lägenheter i våra tätorter. I takt med pandemin ser vi dock att strömningarna i att flytta ut på landsbygden blir allt fler. Där tror vi att Herrljunga har goda möjligheter att locka nya medborgare, men då krävs en ökad blandning av boendeformer även på landsbygden. Därför vill vi under kommande budgetperiod (2024-2026) uppdra åt Nossan förvaltning, som är moderbolaget till Herrljunga bostäder (Herbo), att ge Herbo i uppdrag att undersöka möjligheterna för att etablera hyreslägenheter även utanför våra tätorter så som exempelvis Molla och Hudene. Samverkan med externa parter kan här bli en nyckel till framgång.

Organisationen

Vid sidan av allt detta kommer vi som kommun för egen del behöva göra ett uppdrag i att genomlysna vår egen organisation. Ett ökat inslag av digitalisering och i flera fall en svårighet att rekrytera kommer kontinuerligt pressa oss att vara i framkant och en attraktiv arbetsgivare.

Här måste vi kunna svara på nya krav från arbetsmarknaden för att kunna erbjuda en kompetent och modern kommunorganisation. Olika strukturer och ledningsfunktioner kommer alltid behöva omprövas. Här behöver vi kontinuerligt arbeta med rätt personalstyrkor i förhållande till chefsleden och rätt kvalitetsnivåer i våra erbjudanden, för att få ut mest effekt till dem vi i slutändan är till för. Alla medborgare, barnen, brukarna och våra äldre.

Budgetöverlämning

Avslutningsvis är vår samlade bild att vi nu lägger en grund för en budget som möjliggör för oss att bibehålla en god nivå av service och välbefinnande till våra medborgare, samtidigt som vi säkerställer en stabil nivå för att lämna vidare en god ekonomi till våra barn. Det är precis det vårt arbete som politiker handlar om i en budgetprocess. Att använda de medel vi har klokt och göra det bästa vi kan utifrån detta för våra medborgare.

Med dessa ord lämnar majoriteten i Herrljunga över vårt budgetförslag för fullmäktige att besluta om.

Mats Palm (S)

Emma Blomdahl Wahlberg (C)

Magnus Jonsson (V)

Charlotta Norén (L)

Tillägg till budget 2024 efter uppdaterade höstprognoser.

En del har hänt sedan budgetarbetet och budgetbeslutet från i våras och försommar.

Somligt positivt och somligt negativt.

Att vår kommun fick en förstärkning på cirka 6,1 miljoner i budgetpropositionen var ju positivt, men i andra ändan tappar vi kostnadstäckning i och med den stora inflation vi haft under året och fortfarande har, stigande räntor och de ökande kostnaderna för pensionsåtagandet.

Då pensionerna bestäms av KPI i juni, kan vi tyvärr se ökande kostnader för pensioner även 2024, vilket starkt påverkar vår ekonomi.

Vår kommun har en ganska låg skuldsättning, men då vi under 2023 satt om vår låneportfölj, har det givetvis också inneburit ökande kostnader för såväl innevarande år som för 2024.

Under 2023 har vi inte hittills ökat i befolkning på det sätt som förutsattes i budgeten, en minskning på cirka 20 personer i stället för en ökning på 25 som låg i vår prognos. Detta brukar öka under årets sista månader och även om det sker, är det befolkningsantalet den första november som avgör utfallet i skatteutjämning.

Utifrån dessa förutsättningar har majoriteten ändå kunnat enas om följande gemensamma satsningar, förutom att överkompensationen för Bildningsnämnden på 1.4 miljoner ligger kvar för 2024.

Majoriteten har samlats kring att använda de tillgängliga 3,4 miljoner för 2024 enligt följande:

- 2,1 miljoner till Äldreomsorg vardera 2024 (och 2025). Som kompensation för tidigare nerdragning. Vår demografi pekar på en ökning bland de äldre äldre och en tidigare nerdragning behöver återställas för att klara äldreomsorgens uppdrag.
- 0,1 miljon till Folkbildningens aktörer, som kompensation för det kraftigt nerdragna statliga stödet i regeringens budgetproposition. Folkbildning är en viktig resurs i vår kommun som måste tillförsäkras medel för sin fortlevnad och till gagn för våra innevånare.
- 0,1 miljon till seniorkort inom kollektivtrafiken.
- 0,3 miljon till KS för EL/Klimat/Miljö och samhällsplanering. Förstärkning i plan och utredningskapacitet i första hand inom området grön omställning och effektkapacitet.
- 0,3 miljon för att säkerställa feriearbete 2024. För att långsiktigt försäkra fortsatt stöd till elever för feriearbetet, som tidigare varit ett ettårigt åtagande.
- 0,5 miljon till KS Finansiell reserv/Buffer. En minsta nivå av säkerhet för att hantera det oväntade. En större buffert hade varit önskvärd, men andra mer akuta åtaganden måste finansieras inom de ordinarie verksamheterna.

Mats Palm (S)

Emma Blomdahl Wahlberg (C)

Magnus Jonsson (V)

Lotta Norén (L)

Förvaltningsberättelse

Samhällsekonomisk utveckling

Prognos för konjunkturutveckling

Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) analyserar kommuners budgetförutsättningar i cirkulär publicerad i oktober 2023. SKR:s bedömning är att inflationstoppen ligger bakom oss och inflationen minskar även om den fortfarande är väldigt hög, den ligger ännu klart över Riksbankens mål om en inflation på 2 procent. Detta hänger säkerligen ihop med att arbetsmarknaden hittills har varit förhållandevis stark, vilket i viss grad motverkar en snabbare nedgång för inflationen. Under nästa år kommer lågkonjunkturen, driven av den åtstramande penningpolitiken, sätta allt tydligare avtryck på arbetsmarknaden, med lägre sysselsättningsandel och högre arbetslöshet som följd. Detta accelererar nedgången i inflationen. SKR:s bedömning är att inflationen kommer ligga något över målet om 2 procent under 2024.

Lägre inflationstakt nästa år innebär att räntenivån kommer sänkas under nästa år. Räntenivåerna de kommande åren väntas dock förbli varaktigt högre än vad som gällt de senaste åren, innan den branta ränteuppgång som inleddes 2022. Successiva räntesänkningar framöver bidrar till en långsam återhämtning av svensk ekonomi. Sammantaget befinner sig svensk ekonomi i lågkonjunktur 2024. BNP ökar men endast svagt. Återhämtningen får bättre fart under 2025 och 2026 när även konjunkturen i vår omvärld antas repa sig.

Skatteunderlaget bromsar in under 2023–2024

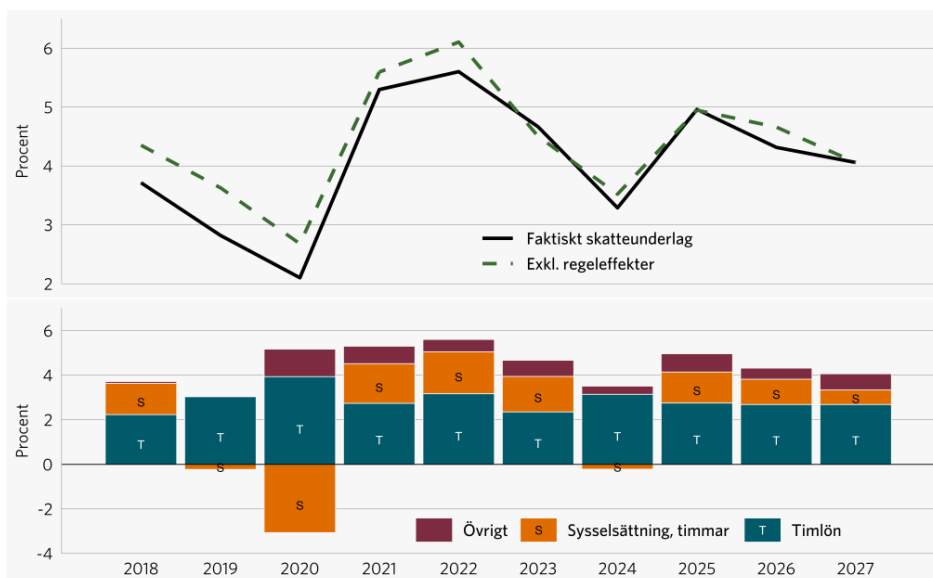
Skatteunderlaget ökade starkt 2022, främst till följd av en stark ökning av lönesumman. Även höjningen av garantipensionerna (från och med augusti 2022) bidrog till ökningen. Under det första halvåret i år har lönesumman fortsatt att öka starkt, med drygt 5 procent jämfört med samma period 2022.

SKR bedömer att en svagare arbetsmarknad andra halvåret 2023 kommer att leda till en inbromsning av lönesumman. Faktorer som motverkar avmattningen i löneinkomsterna är den fulla årseffekten av höjda garantipensioner 2022 samt den höjning av pensionerna som beror på den stora ökningen av prisbasbeloppet 2023.

Under 2024 bromsar ökningen av skatteunderlaget in än mer och ligger då klart under en historisk genomsnittlig ökning. Förklaringen finns nästan helt i den allt svagare uppgången för lönesumman. Under 2022–2024 håller uppräknningen av grundavdragen tillbaka skatteunderlagstillväxten. Under åren 2025–2027 ökar skatteunderlaget snabbare igen, tack vare en uppgång i antalet arbetade timmar i ekonomin. Sänkta reallöner innebär allt starkare drivkrafter för att arbeta.

Det nominella skatteunderlaget ökar ungefär i linje med det historiska genomsnittet. Trots detta beräknas köpkraften för kommuner att kraftigt urholkas. De senaste tio åren har skatteunderlaget i reala termer ökat med 1,6 procent per år i genomsnitt. Under 2023–2026 syns nu i stället en real uppgång om 1 procent i genomsnitt. 2023 står också ut som ett historiskt unikt svagt år – det reala skatteunderlaget beräknas då minska med drygt 2 procent. Även 2024 visar prognosen på en real nedgång av skatteunderlaget på 0,5 procent. Först 2025 kommer det reala skatteunderlaget åter att vara uppe på 2022 års nivå, enligt SKR:s prognos. Den högre pris- och lönenivån tillsammans med effekterna av omvärderingen av pensionsskulden för avtalspensionerna beräknas innebära en avsevärd varaktig försvagning av kommunsektorns köpkraft.

Diagrammet nedan visar skatteunderlagstillväxt och dess komponenter och är hämtad från SKR:s cirkulär 23:41

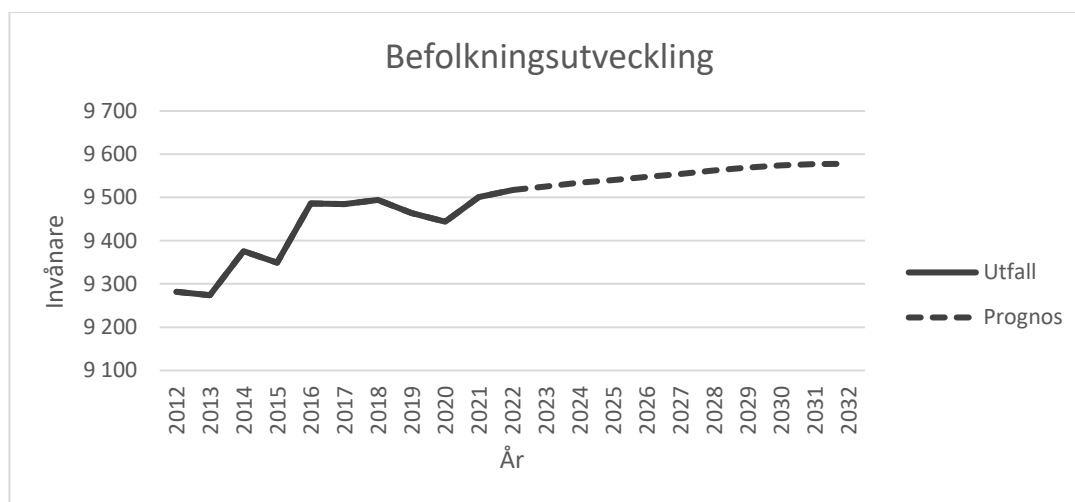

Källa: Sveriges Kommuner och Regioner

Befolkningsutveckling

Under den senaste tioårsperioden har kommunen haft en positiv befolkningstillväxt där antalet invånare ökat med totalt 235 personer (2012–2022). Befolkningen i Herrljunga uppgick den 31 december 2022 till 9 517 personer. Det är en ökning av invånarantalet med 16 personer jämfört med 2022.

Enligt långtidsprognos från Statisticon AB i mars 2023 är det beräknade antal personer 9 578 år 2032 vilket motsvarar en ökning om 1 procent mot antalet personer 2022.

Tabell: Befolkningsutveckling över tid, Herrljunga kommun. Statisticons trendbaserade långtidsprognos.

Utveckling i åldersgrupper

Ålder	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	Förändring i antal 2022- 2032	Förändring 2022- 2032, %
0-5	567	557	560	553	548	529	523	522	524	525	527	-40	-7%
6-9	455	440	416	413	390	401	410	407	405	388	382	-73	-16%
10-12	353	366	360	345	350	340	331	312	307	326	328	-25	-7%
13-15	325	304	333	345	357	351	339	342	334	326	309	-16	-5%
16-18	290	327	321	319	303	329	340	350	345	333	337	47	16%
19-24	559	546	531	543	561	544	547	551	563	571	573	14	3%
25-44	2 146	2 163	2 191	2 179	2 194	2 196	2 190	2 189	2 196	2 185	2 190	44	2%
45-64	2 423	2 410	2 391	2 387	2 364	2 365	2 358	2 335	2 305	2 309	2 286	-137	-6%
65-79	1 769	1 761	1 737	1 720	1 713	1 703	1 699	1 702	1 724	1 718	1 728	-41	-2%
80-100	630	652	695	735	767	797	826	858	873	896	919	289	46%
Totalt	9 517	9 526	9 534	9 541	9 547	9 555	9 562	9 569	9 575	9 577	9 578	61	1%

Tabell: Befolkningsutveckling över tid, Herrljunga kommun per åldersgrupp. Statisticons trendbaserade långtidsprognos.

Ovanstående tabell är hämtad ur den långtidsprognos över Herrljunga kommuns befolkningsförändring som beställts från Statisticon AB i mars 2023. Prognosen är trendbaserad.

Befolkningsprognosen spår stora förändringar i Herrljunga kommuns befolkningsstruktur för tioårsperioden 2022–2032. Totalt visar prognosen att Herrljunga kommun ökar befolkningen med 61 personer under perioden. Ökningen återfinns framför allt i åldersgruppen 80 år och äldre, där befolkningen väntas öka med 46 procent, medan befolkningen under 18 år förväntas minska med 5 procent.

Minskning sker främst i åldersgruppen 6–9 år, som minskar med 16 procent. En ökning syns även i åldersgruppen 16–18 år, om 16 procent. Den största förändringen sker dock i åldersgruppen 80–100 år med en utveckling på 46 procent mellan åren 2022 och 2032. Om utfallet blir enligt prognos ser kommunen stora utmaningar i ökade kostnader särskilt för de äldre åldrarna och ett svagare skatteunderlag.

Planeringsförutsättningar budget 2024–2026

Den kommunala skattesatsen för Herrljunga kommun uppgår för 2024 till 21,94 procent vilket är oförändrat jämfört med 2023.

Skatteintäkter för åren 2024 - 2026 är baserad på SKR:s skatteprognos publicerad i april 2023. SKR:s modellverktyg för Skatter och generella statsbidrag har använts vid beräkning av intäkterna. Antagande har gjorts om att befolkningen i Herrljunga kommun kommer att öka med 25 personer per år under de kommande tre åren, med utgångspunkt från befolkningsmängd per 1 november 2022.

Den 1 november 2022 hade Herrljunga kommun 9 490 kommuninvånare. Med den utgångspunkten har antagande gjorts att befolkningen ökar med 25 personer årligen.

- 1/11 2023 är 9 515 personer
- 1/11 2024 är 9 540 personer
- 1/11 2025 är 9 565 personer.

Antal invånare i kommunen uppgick den 30 juni 2023 till 9 504 personer, vilket innebär att kommunens invånarantal måste öka ytterligare för att det budgeterade invånarantalet per 1 november 2023 ska uppnås.

Statisticon AB har lämnat en befolkningsprognos för Herrljunga kommun i mars 2023. Uppgifterna om antal invånare i prognosen ligger till grund för beräkning av volymförändringar inom utbildning och äldreomsorg. Kommunen tillämpar en modell för att beräkna kostnadseffekter i rambudget för förskola, skola, gymnasieskola och äldreomsorg till följd av förändringar i demografistrukturen mellan budgetåren. I modellen beräknas en rörlig ersättning för förskolebarn, barn i fritids, grundskoleelever, gymnasieelever samt brukare inom äldreomsorgen. Ersättningen multipliceras med volymändringar för respektive verksamhet och redovisas i kommunbidragsmallen.

Lönekostnadsökning för 2024 är satt till 3,7 procent och avser ökade kostnader i samband med löneöversynen 2024. Detta i enlighet med den nivå SKR rekommenderar.

SKR har rekommenderat kommuner att lägga ut personalomkostnader (PO) år 2024 motsvarande 45,75 procent av bruttolönerna, vilket innebär en höjning från 42,75 procent. I PO ingår förutom lagstadgade arbetsgivaravgifter även särskild löneskatt, avtalsförsäkringar och avtalspensioner inklusive förmånsbestämd ålderspension. Utifrån SKR:s rekommendation ingår PO för 2025 motsvarande 40,5 procent och för 2026 motsvarande 39,5 procent. SKR:s beräkningar för 2025 och 2026 bygger på en snabb nedgång i inflationstakten.

Övriga intäkter och kostnader räknas upp med 3,4 procent vilket är den nivå som SKR rekommenderar för prisindex i kommunal verksamhet (PKV).

För internpriser inom hyror, lokalvård och vaktmästeri samt kost används olika index. Förutom lönerevision kommunals avtalsområde används olika KPI, delar av fastighetsförvaltarindex samt livsmedelsprisindex.

I kommunerna har nyupplåningskostnaden under flera år varit lägre än de lån som förfaller, vilket lett till att den genomsnittliga upplåningskostnaden sjunkit. Räntenivån har ökat och lånen som förfaller och omsätts kommer att bidra till att kommunens genomsnittliga räntenivå ökar. SKR rekommenderar en höjning av internräntan 2024 till 2,5 procent. Utifrån SKR:s rekommendation är den budgeterade internräntan 2,5 procent under hela budgetperioden.

Kapitalkostnaderna baseras på investeringsutfallet 2022, budgeterade investeringar 2023, vilket även ombudgeteringar från 2022 till 2023, samt beslutade investeringsramar för åren 2024 – 2026.

Vision och övergripande mål

Kommunfullmäktiges mål utifrån God ekonomisk hushållning

Kommunens målstyrning är i förändring, där nya mål och fokusområden är framtagna utifrån gemensamt identifierade utmaningar och möjligheter. Detta innebär att kommunstyrelseförvaltningen har ett särskilt uppdrag kring process och ledning av arbetet gällande analys och uppföljning under året. Prioriterade områden för kommunledning är att skapa förutsättningar för en hållbar tillväxt i hela kommunen. En befolkningsökning är tillsammans med ett bra näringslivsklimat en nödvändighet för att möta framtidens utmaningar.

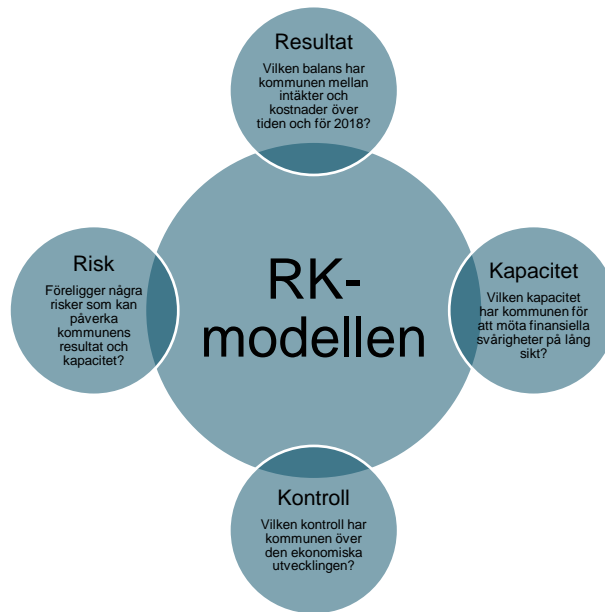
Fokusområden och kommunövergripande mål 2024

Under 2020 gjordes en översyn av kommunens övergripande mål. I det här arbetet var kommunens presidier och kommunledningsgrupp representerade. Tre övergripande fokusområden med sikte på Växtkraft 10 000 identifierades och tre kommunövergripande mål per fokusområde formulerades, sammanlagt nio mål. Nämnder och förvaltningar har utifrån dessa mål utvecklat och gemensamt tagit fram nämndsmål som alla bidrar till de kommunövergripande målen. Nämndsmål och målindikatorer kopplade till dessa, hanteras och beslutas i respektive nämnds budget och verksamhetsplan.

Växtkraft 10 000			
Fokusområde	En hållbar och inkluderande kommun	En välkomnande och attraktiv kommun	En utvecklande kommun
	Vi tar ansvar för vår gemensamma framtid. Hållbarhetsbegreppet genomsyrar alla beslut och aktiviteter.	Vi arbetar för en trygg och stimulerande miljö med medborgare, företagande och besökare i fokus. En småstadsidyll nära storstad och fritid, du är i centrum!	Vi skapar infrastrukturer i framkant, och tillsammans uppnår vi tillväxt genom nytänkande
Kommunövergripande mål	<ol style="list-style-type: none">Herrljunga ska ta miljöansvar och effektivt hushålla med naturens resurser, nu och i framtiden.Herrljunga kommun ska ha en god ekonomisk hushållning.Herrljunga kommun ska ha socialt hållbara verksamheter som främjar trygghet, inkludering och jämställdhet.	<ol style="list-style-type: none">Att aktivt marknadsföra och lyfta fram Herrljunga kommuns goda egenskaper och företagande.Herrljunga kommun är en trygg plats att besöka, och leva och verka i.Herrljunga kommun främjar samarbete i hela kommunen.	<ol style="list-style-type: none">Oavsett ålder ges möjlighet till livslångt lärande och god livskvalitet.Herrljunga kommun främjar ett aktivt och starkt lokalt näringslivHerrljunga kommun ska växa genom ett hållbart samhällsbyggande

Ekonomisk analys

Utifrån perioden 2024–2026 års budgeterade resultat- och balansräkning samt investeringsbudget lämnas här en kortfattad ekonomisk analys, vilken utgår från fyra ekonomiska perspektiv enligt RK-modellen.

Inledning ekonomisk analys

Under de senaste åren har budgetföljsamheten för både kommunen i sin helhet, men även för nämnderna förbättrats. Årsresultaten har kunnat stärkas, självfinansieringsgraden på investeringar ökat och soliditeten har stärkts. Måluppfyllelsen i de finansiella mål som kommunfullmäktige har antagit har varit god, vilket är viktigt för att Herrljunga kommun ska kunna leva upp till målsättningen om "God ekonomisk hushållning".

Kommunen står inför stora utmaningar budgetperioden 2024 till 2026. Dämpad konjunktur till följd av inflationsbekämpning leder till att de finansiella målen inte kommer att uppfyllas fullt ut. En åtgärd för att möta dessa utmaningar är att planerade investeringsutgifter kommer att ligga på en lägre nivå under budget- och planperioden jämfört med tidigare år. Investeringsutgifterna har i stort sett halverats och detta leder till att kommunen kommer att uppnå målet att finansiera sina investeringar med 70 procent av egna medel.

Herrljunga kommun valde i budget 2019 att lägga in ansvarsförbindelsen för pensioner i balansräkningen, vilket medför att det egna kapitalet minskade med skuldens storlek. Soliditetsmålet i samband med införandet minskades från drygt 70 procent till drygt 35 procent. Införandet av pensionsskulden tillsammans med höga investeringsnivåer har bidragit till det lägre soliditetsmålet. Målet om minst 35 procents soliditet kan komma ändå att kunna uppnås på grund av de goda resultaten de senaste åren.

Den kommande budget- och planperioden har ett genomsnittligt resultat på 2,5 procent i förhållande till skatteintäkter och generella statsbidrag. Det innebär att kommunen kommer att ha en budget i balans.

Budget och planperioden för åren 2024 – 2026 är en budget med utmaningar på grund av den förhållandevis låga befolkningsutvecklingen och konjunkturläget i Sverige. De budgeterade skatteintäkterna kommer under den kommande treårsperioden att ha en högre utvecklingstakt än kostnaderna. Demografiförändringen tillsammans med en fortsatt svag konjunktur kommer ändå att

utmana de finansiella målen. Åtgärder och effektiviseringar i verksamheterna kommer att ligga i fokus under de kommande åren.

God ekonomisk hushållning

I Kommunallagen 11 kap 1§ anges att "Kommuner och landsting ska ha en god ekonomisk hushållning i sin verksamhet och i sådan verksamhet som bedrivs genom sådana juridiska personer som avses i 10 kap. 2–6 §§. Fullmäktige ska besluta om riktlinjer för god ekonomisk hushållning för kommunen eller landstinget." Att hushålla med begränsade resurser är viktigt utifrån synsättet att varje generation själv skall bära sina egna kostnader.

En viktig förutsättning är att det råder balans mellan löpande intäkter och kostnader. Den långsiktiga ekonomiska målsättningen är att kommunens resultat under åren ska uppgå till minst 2 procent av skatteintäkter och generella statsbidrag. Infrias detta mål ger det goda förutsättningar för egenfinansiering av investeringar och finansiering av framtida pensionskostnader.

Resultat

Resultatutveckling

Resultatutvecklingen under den senaste treårsperioden 2020 till 2022, visar ett genomsnittligt resultat på 5,4 procent och prognostiserat resultat för år 2023 uppgår till -1,4 procent (prognos i april 2023).

De relativt höga resultaten beror på högre skatteintäkter och generella bidrag främst beroende på extra tillskott från staten och att den förväntade lågkonjunkturen år 2020 stannade av under pandemiåren 2020 till 2022.

Resultatutveckling	Bokslut 2021	Budget 2022	Budget 2023	Budget 2024	Budget 2025	Budget 2026
Resultat mnkr	8,7	46,2	0,0	10,4	20,6	22,4
Resultat/skatter & statsbidrag i procent	1,5	7,4	0,0	1,5	2,9	3,1

Tabell: Resultatutveckling

Det genomsnittliga resultatet för budget och planperioden 2024 till 2026 uppgår till 2,5 procent och uppfyller därmed resultatmålet för God ekonomisk hushållning.

Andel av skatteintäkter

En grundläggande förutsättning för att uppnå balans i ekonomin och nå god ekonomisk hushållning är att intäkterna är större än kostnaderna. Tabellen nedan visar att kommunen under de senaste åren har haft en lägre utveckling av nettokostnader i förhållande till utveckling av skatteintäkter och generella statsbidrag. En orsak till detta är statsbidrag som kommunen fått i samband med covid-pandemin och kriget i Ukraina.

Under budget och planperioden kommer kommunen att uppnå en budget i balans. En yttre förutsättning för att nå målet är att nuvarande inflationstakt dämpas och minskar.

Förändring i procent	Bokslut 2021	Bokslut 2022	Budget 2023	Budget 2024	Budget 2025	Budget 2026
Nettokostnader inkl kapitalkostnader	3,2	3,2	8,9	5,2	2,0	3,3
Skatter & generella statsbidrag	3,8	5,3	0,9	7,2	3,4	3,4

Tabell: Årlig förändring av verksamhetens nettokostnader respektive skatteintäkter och generella statsbidrag uttryckt i procent. Förändring nettokostnader och skatter&generella bidrag 2023, är förändring jämfört med bokslut 2022

Ett mått på att uppnå budget i balans är driftkostnadsandel. Nyckeltalet speglar hur stor del av skatteintäkter och generella statsbidrag som den löpande driftverksamheten tar i anspråk. Det utrymme

som finns kvar kan användas för amortering av långfristiga lån, finansiering av investeringar eller sparande.

Verksamhetens nettokostnader har de tre senaste åren visat på god ekonomisk hushållning, då kostnaderna har varit på relativt låg nivå i förhållande till skatter och generella bidrag. Budget 2023 visar en hög kostnadsökning och låg intäktsökning jämfört med utfall 2022. Orsaken är att kommunen fick ett bättre skatteutfall än vad SKR:s prognos visade 2022 och höga pensionskostnader 2023 på grund av nytt pensionssystem och hög inflation år. För budget- och planperioden kommer kommunen att nå upp till målet om god ekonomisk hushållning.

Avskrivningarna i förhållande till skatteintäkter och generella statsbidrag ökar under budget och planperioden. Den negativa förändringen i avskrivningskostnaderna beror på att kommunens investeringsutgifter haft en snabbare ökningstakt i procent än vad som gäller för skatteintäkter och generella statsbidrag. Ökningstakten stannar av något, då planerade investeringsutgifter halverats under budget- och planperioden jämfört med budget de senaste åren.

Driftkostnadsandel %	Bokslut 2021	Bokslut 2022	Budget 2023	Budget 2024	Budget 2025	Budget 2026
Nettokostnad	-89,8	-88,2	-94,8	-93,5	-92,0	-91,6
Avskrivningar	-5,5	-4,5	-5,2	-4,6	-4,7	-5,0
Finansiellt netto	0,1	0,1	0,0	-0,3	-0,3	-0,3
Totalt netto	-95,2	-92,6	-100,0	-98,5	-97,1	-96,9

Tabell: Förändring av kostnader i procent.

Investeringsnivå och självfinansieringsgrad

Ett finansiellt mål är att kommunen ska kunna finansiera investeringsutgifterna till 70 procent med egna medel. För enstaka år kan denna målsättning vara svår att uppnå, däremot är det väsentligt att kommunen under en rullande femårsperiod kan finansiera investeringsutgifterna, vilket minskar behov av extern upplåning och räntekostnader.

Herrljunga kommuns investeringsutgift beräknas för 2023 uppgå till 113,6 mnkr vilket är drygt 6,8 mnkr lägre än bokslut 2022. Självfinansieringsgraden prognostiseras till 21,3 procent, det innebär att kommunen inte kommer att kunna finansiera sina investeringar med egna medel. För åren 2024 och 2025 uppgår investeringsbudgeten till 64,2 respektive 57,6 mnkr. Totalt för budgetperioden beräknas kommunen investera 154 mnkr.

Självfinansieringsgraden har minskat från 106 procent bokslut 2016 till 21,3 procent 2023. För budget- och planperioden 2024 till 2026 beräknas självfinansieringsgraden uppgå till 86,4 procent. Målet att självfinansiera investeringar under en femårsperiod kommer inte att uppnås och det innebär att kommunen behöver externa medel för att kunna genomföra sina investeringsbehov.

Kapacitet

Soliditet och skuldsättningsgrad

Soliditeten uttrycker betalningsförmågan på lång sikt eller uttryckt på annat sätt, hur stor andel av tillgångsmassan som är finansierad via det egna kapitalet. Skuldsättningsgraden visar hur mycket av tillgångsmassan som inte är finansierad via det egna kapitalet.

Kommunfullmäktige beslutade att lägga in pensionsskulden i balansräkningen inför budgetår 2019. Detta påverkar soliditeten negativt. De budgeterade resultatet för perioden 2024—2026 påverkar soliditeten negativt. De senaste årens goda resultat bidrar till att det finansiella målet om 35 procent soliditet ändå kommer att uppnås.

Soliditet %	Bokslut 2021	Bokslut 2022	Budget 2023	Budget 2024	Budget 2025	Budget 2026
Soliditet inkl pensionsskuld	39,8	41,4	46,2	43,0	39,7	37,6
Skuldsättningsgrad	60,2	58,6	53,8	57,0	60,3	62,4

Tabell 4: Soliditet och skuldsättningsgrad

Risk

Likviditet

Likviditeten visar på hur betalningsförmågan ser ut på kort sikt och mäts genom att likvida medel (bank + korta fordringar) ställs i relation till korta skulder. Under de senaste fem åren, 2018 till 2022, har likviditeten pendlat mellan 65 och 104 procent. Orsaken till att likviditeten varit hög tidigare år är höga årsresultat samtidigt som investeringsutgifterna varit relativt låga. Tillsammans har detta skapat ett positivt kassaflöde vilket förstärkt likviditeten. För budgetperioden 2024 till 2026 ökar kassalikviditeten med hjälp av extern finansiering.

Borgensåtaganden

Kommunen har ett omfattande borgensåtagande som för 2022 uppgick till 512,8 mnkr. Den övervägande delen av borgensåtaganden avser de kommunägda bolagen; Nossan förvaltning AB, Herrljunga Bostäder AB, Herrljunga Vatten AB samt Stiftelsen Herrljunga Industrilokaler. En mindre andel är riktade mot föreningar.

Kontroll

Budgetavvikelse

En viktig del för att nå och bibehålla "God ekonomisk hushållning" är att det finns en god budgetföljsamhet i kommunen. Det är många olika faktorer som påverkar ett årsresultat. Vissa poster har kommunen begränsade möjligheter att påverka. Till dessa hör skatteunderlagets utveckling vars förändring i första hand hänger samman med den samhällsekonomiska utvecklingen. Det mest väsentliga är dock påverkbart och handlar framför allt om hur nämnderna kan hålla verksamheternas nettokostnader inom tilldelade kommunbidrag. Under åren 2010–2012 redovisade kommunen stora negativa avvikelser i kommunbidrag. Från år 2014 har avvikelserna varit positiva, budgetföljsamheten har på ett påtagligt sätt förbättrats. Rutiner med kontinuerliga uppföljningar och snabbt agerande vid befärade underskott har på ett påtagligt sätt förbättrat budgetföljsamheten och därmed ekonomin.

Budget

Resultaträkning

tkr	Bokslut 2022	Budget 2023	Prognos 2023	Budget 2024	Budget 2025	Budget 2026
Verksamhetens nettokostnader	-551 616	-598 585	-612 485	-633 200	-644 505	-663 434
Avskrivningar	-28 284	-33 161	-33 161	-31 277	-33 083	-36 205
Verksamhetens nettokostnader	-579 900	-631 746	-645 646	-664 477	-677 588	-699 639
Skatteintäkter	472 390	483 240	484 340	501 416	526 580	549 316
Generella statsbidrag	153 317	148 406	153 910	175 585	173 669	174 861
Extra statsbidrag	-	-	-	-	-	-
Verksamhetens resultat	45 807	-100	-7 396	12 524	22 661	24 538
Finansiella intäkter	1 112	900	900	900	900	900
Finansiella kostnader	-751	-800	-2 500	-3 000	-3 000	-3 000
Finansiell kostnad införd pensionsskuld	-	-	-	-	-	-
Resultat efter finansiella poster	46 168	0	-8 996	10 424	20 561	22 438
Extraordinära poster	-	-	-	-	-	-
Årets resultat	46 168	0	-8 996	10 424	20 561	22 438
Resultat i procent av skatteintäkter	7,4%	0,0%	-1,4%	1,5%	2,9%	3,1%
Investeringsnivå	-120 410	-117 825	-113 575	-64 185	-57 640	-56 365
Egna tillförda medel	74 452	33 161	24 165	41 701	53 644	58 643
Finansiellt över- resp underskott	-45 958	-84 664	-89 410	-22 484	-3 996	2 278
Ack Egna medel/Externa lån	25 000	122 764	114 410	136 894	140 890	138 612
Kommunbidrag	-581 993	-615 073	-628 973	-658 820	-682 083	-706 854
Återföring finansiella kostnader	-	-	-	-	-	-
Kapitalkostnad - avskrivningar	28 284	33 161	33 161	31 277	33 083	36 205
Kapitalkostnad - Internränta	5 029	6 227	6 227	11 143	12 195	12 615
Gemensamma intäkter/kostnader	-2 936	-22 900	-22 900	-16 800	-7 700	-5 400
Avskrivningar	-28 284	-33 161	-33 161	-31 277	-33 083	-36 205
Verksamhetens nettokostnader	-579 900	-631 746	-645 646	-664 477	-677 588	-699 639
Gemensamma kostnader						
Finansiell reserv	-	-	-	-500	-	-
Försäljning mark, exploatering m.m.	5 684	-	-	-	-	-
Semesterlöneskuld och upplupna löner	-916	-1 500	-1 500	-1 500	-1 500	-1 500
Personalomkostnader:						
Över/underskott PO-pålägg	2 282	-	-	-	-	-
Pensionskostnad fullfondering inkl särskild löneskatt	-8 425	-14 000	-13 691	-14 800	-6 200	-3 900
Övriga pensionskostnader	-	-7 400	-8 562	-	-	-
Satsningar	-1 717	-	-	-	-	-
Övrigt	156	-	853	-	-	-
Gemensamma kostnader	-2 936	-22 900	-22 900	-16 800	-7 700	-5 400

Balansräkning

tkr	Bokslut 2022	Budget 2023	Prognos 2023	Budget 2024	Budget 2025	Budget 2026
TILLGÅNGAR						
Anläggningstillgångar						
Immateriella anläggningstillgångar	209	-	-	-	-	-
Materiella anläggningstillgångar	542 100	639 925	622 514	672 833	697 390	717 550
Mark, byggnader o tekn anlägg.	400 800					
Maskiner och inventarier	34 800					
Övriga materiella anlägg.	106 700					
Finansiella anläggningstillgångar	58 841	28 713		58 841	58 841	58 974
Summa anläggningstillgångar	601 150	668 638	681 355	731 674	756 231	776 524
Bidrag till statlig infrastruktur	1 874	1 750	1 750	1 625	1 500	1 375
Omsättningstillgångar						
Förråd/exploatering	2 904	4 000	3 000	4 000	5 000	5 000
Fordringar	111 359	72 550	98 918	123 480	135 945	208 261
Kortfristiga placeringar	-	-	-	-	-	-
Kassa och bank	51 599	14 441	23 933	43 270	50 622	53 132
Summa omsättningstillgångar	165 862	90 991	125 851	170 750	191 567	266 393
SUMMA TILLGÅNGAR	768 886	761 379	808 956	904 049	949 298	1 044 292
EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER						
Eget kapital						
Årets resultat	46 168	-	-8 996	10 424	20 561	22 438
Resultatutjämningsreserv	24 476	24 476	24 476	44 476	44 476	44 476
Övrigt eget kapital	278 380	302 557	324 548	295 552	305 976	326 537
Summa eget kapital	349 024	327 033	340 028	350 452	371 013	393 451
Avsättningar						
Avsättningar för pension	178 776	178 549	181 179	183 048	174 904	167 562
Övriga avsättningar	20 812	20 000	21 000	19 800	18 600	17 400
Summa avsättningar	199 588	198 549	202 179	202 848	193 504	184 962
Skulder						
Långfristiga skulder	63 174	150 000	176 749	240 749	297 749	352 749
Kortfristiga skulder	157 100	85 797	90 000	110 000	87 032	113 130
Summa skulder	220 274	235 797	266 749	350 749	384 781	465 879
SUMMA EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER	768 886	761 379	808 956	904 049	949 298	1 044 292

Kassaflödesanalys

tkr	Bokslut 2022	Budget 2023	Prognos 2023	Budget 2024	Budget 2025	Budget 2026
Den löpande verksamheten						
Inbetalningar från kunder	93 701	92 668	92 668	92 668	92 668	92 668
Inbetalningar av skatter, gen bidr, moms mm	601 998	631 646	638 250	677 001	700 249	724 177
Inbetalningar av bidrag	55 528	90 000	90 000	109 000	90 000	90 000
Övriga inbetalningar	193	-	16 000	-	-	-
Utbetalningar till leverantörer	-218 855	-264 888	-315 000	-304 366	-310 453	-325 976
Utbetalningar till anställda	-463 316	-525 000	-515 000	-540 750	-539 673	-552 463
Utbetalningar av bidrag	-16 182	-18 000	-12 000	-12 600	-13 356	-13 757
Övriga utbetalningar	-	-	-	-	-	-
Räntebetalningar	1 112	900	900	900	900	900
Ränteutbetalningar	-273	-500	-2 500	-3 000	-3 000	-3 000
Förändring avsättning	-7 434	-8 367	2 591	669	-9 344	-8 542
Kassaflöde från den löpande verksamheten	46 472	-1 541	-4 091	19 522	7 992	4 008
Investeringsverksamheten						
Investeringar i materiella anläggningstillgångar	-119 841	-117 825	-113 575	-64 185	-57 640	-56 365
Försäljning av materiella anläggningstillgångar	-	-	-	-	-	-
Investeringar i immateriella anläggningstillgångar	-	-	-	-	-	-
Försäljning av immateriella anläggningstillgångar	-	-	-	-	-	-
Investering/Upplösning av finansiella anläggningstillgångar	89 606	29 867	30 000	-	-	-133
Bidrag till statlig infrastruktur	-	-	-	-	-	-
Kassaflöde från investeringsverksamheten	-30 235	-87 958	-83 575	-64 185	-57 640	-56 498
Finansieringsverksamheten						
Upptagande av lån	9 760	60 000	60 000	64 000	57 000	55 000
Amortering av lån	-	-	-	-	-	-
Kassaflöde från finansieringsverksamheten	9 760	60 000	60 000	64 000	57 000	55 000
Förändring av likvida medel	25 997	-29 499	-27 666	19 337	7 352	2 510
Likvida medel vid årets början	25 600	43 940	51 599	23 933	43 270	50 622
Likvida medel vid årets slut	51 600	14 441	23 933	43 270	50 622	53 132
Förändring av likvida medel	26 000	-29 499	-27 666	19 337	7 352	2 510

Investeringsbudget

Investering	Budget 2024	Budget 2025	Budget 2026
Markköp	2 000	2 000	2 000
Kommunövergripande förstudiemedel	500	500	1 000
Civil beredskap			1 500
Inventarier kommunhus	150	200	200
Ombyggnad kommunhus			15 000
Inventarier Kulturverksamhet	100	100	100
Tillbyggnad Bibliotekets entré		2 000	
Ombyggnad bibliotekets kontor			1 000
Idrottsmaterial/redskap	225	250	325
Översyn komplettering av utegym Herrljunga och Annelund		350	
Utveckling/Kvalitetssäkring av Vandringsleder		300	350
Reinvestering löparspår tätort	300	300	
Renovering belysning elljusspår	400	400	
Utbyte bryggor badplats		100	
Byggnation multisporthall			500
Upprustning utemiljöer		200	300
Reinvestering IT	2 500	2 500	2 500
Inventarier/Räddningsmaterial	250	300	300
Delsumma Kommunstyrelsen	6 425	9 500	25 075
Inventarier / Inventarier IT BN	1 900	1 900	2 000
Lekplatser fsk/skola upprustning	300	300	300
Inventarier Altorp	500	500	
Inventarier Renovering Altorp	1 000		
Digitala inventarier Altorp	1 000		
Delsumma Bildningsnämnden	4 700	2 700	2 300
Inventarier	500	500	500
Infrastruktur IT	200	300	300
Inventarier tvättenheten	200	200	200
IT konferensrum mm. IFO:s nya lokaler	100	100	
Ombyggnad IFOs lokaler för tillgänglighet och sekretess Hotellås och säkra läkemedel- o värdeskåp gruppbostad LSS	SP	150	
Hjälpmedel	300	300	400
Inventarier Hemgården	1 400		
Läkemedel- och värdeskåp med digital teknik HSV			100
Läkemedel- och värdeskåp med digital teknik SÄBO	150	300	100
Spoldesinfektorer SÄBO	240	240	240
Ombyggnation Hemgården	10 500	10 500	
Delsumma Socialnämnden	13 590	12 590	1 840
Asfaltering/reinvestering gata/gatuanl/GC-vägar	2 000	2 500	2 500
Juldekoration			100
Upprustning allmänna lekplatser	200	200	200
Latrin/gråvattentömningstation för husbilar	600		
Delsumma Samhällsbyggnadsnämnd	2 800	2 700	2 800
Verksamhetsanpassningar	1 000	1 500	1 500

Investering	Budget 2024	Budget 2025	Budget 2026
Säkerhetshöjande åtgärder	800	800	800
Reinvesteringar fastigheter	7 500	7 500	9 000
Tillgänglighetsanpassning	500	500	500
Maskiner fastighetsskötsel	200	200	200
Inköp utrustning kök	600		200
Renovering simhall	5 000	10 000	
Renovering Hemgården	4 000		
Renovering Hudene skola		3 000	
Städ och tvättmaskiner	720	300	800
Inventarier måltid	350	350	350
<u>Beställningar enl lokalresursplan</u>			
Renovering lokal Altorp	10 000		
Delsumma Internservicenämnd	30 670	24 150	13 350
Summa skattefinansierade investeringar	58 185	51 640	45 365
Exploatering	1 000	1 000	1 000
Furulund			
Skolvägen Mörlanda			10 000
Industrimark Hudenevägen	5 000	5 000	
Summa Exploatering	6 000	6 000	11 000
Summa totala investeringar	64 185	57 640	56 365

Nämndernas kommunbidrag

Kommunbidraget är till för att utveckla kommunen i enlighet med gällande vision och gemensamma fullmäktigemål. Detta innebär att kommunbidraget ska finansiera genomförandet av de verksamhetsmål som utifrån visionen är politiskt tagna. Kommunbidraget ska också garantera att kommunförvaltningen levererar de välfärdstjänster som kommuninvånarna efterfrågar inom skolan och omsorgen, men även inom kultur, fritid och samhällsbyggnadsområdet. En budget i balans är ett tydligt finansiellt mål. För att uppnå detta fordras att kommunledning och verksamhetsansvariga utifrån löpande uppföljningar också arbetar med verksamhets- och ekonomistyrning.

Resursfördelningsmodellen fastställer nämnder och styrelsernas kommunbidrag för 2024. Resursfördelningsmodellen utgår ifrån fastställda planeringsförutsättningar i PKV (prisuppräknning kommunal verksamhet), procentuell löneuppräknning, verksamhetsförändringar, internränta, etc. För 2024 gäller prisuppräknning med 3,4 procent och lönerevision med 3,7 procent. Det tillgängliga kommunbidraget fastställdes i kommunfullmäktiges junibeslut till 655 920 tkr. Nya ekonomiska förutsättningar, däribland ny skatteunderlagsprognos i oktober, gör att kommunbidraget ökar med 2 900 tkr jämfört med junibeslut.

Verksamhet (tkr)	Kommunbidrag 2022	Kommunbidrag 2023	Kommunbidrag 2024 (juni)	Kommunbidrag 2024 (dec)
Kommunfullmäktige, valnämnd, revision	2 009	1 893	1 957	2 215
Kommunstyrelsen	19 028	35 074	38 695	53 895
Serviceämnd lt	6 121	11 628	11 346	9 178
Serviceämnd Ekonomi/Personal	11 705	11 852	12 124	12 186
Bildningsnämnden	257 854	266 157	272 902	283 353
Socialnämnden	225 086	234 510	243 145	255 849
Tekniska nämnden	25 075	-	-	-
Bygg- och miljönämnden	16 001	-	-	-
Samhällsbyggnadsnämnd		32 736	34 332	22 093
Internservicenämnd		2 344	1 154	2 672
Effektiviseringsprojekt	2 700			
Utvecklingsmedel	3 000	2 000	2 000	2 000
Lönerevidering	7 944	8 966	24 950	11 866
Lönesatsning prioriterade grupper	-	-	-	-
Ökat PO till 42,75%			9 800	utfördelat
Förändring kapitalkostnad	12 926	7 912	3 513	3 513
SUMMA	589 449	615 073	655 920	658 820

Tabell: Nämndernas kommunbidrag.

Förändringar kommunbidrag

Budgeterat kommunbidrag uppgår till 658 820 tkr, vilket jämfört med 2023 års kommunbidrag är uppräknat med 43 747 tkr eller 7,1 procent.

Jämfört med föregående år innehåller kommunbidraget följande förändringar:

Förändringar i kommunbidrag 2024	tkr
	Nettoeffekt
Lönekostnader 2024	12 645
Ökning PO till 45,75%	9 800
Prisökning externt 3,4%	2 951
Prisökning internt 10,3%	7 483
Demografiförändringar förskola, skola, äldreomsorg	6 060
Kapitalkostnadsförändring	2 991
Driftkostnader p.g.a. investeringar	2 655
Nationella beslut	2 770
Tillfällig politisk prioritering 2022 (återställning)	-3 916
Tillfällig politisk prioritering 2023	2 567
Politiska prioriteringar permanenta ramhöjningar/minskningar	-5 598
Totalt	43 747

Kommunbidraget ökar med 2 900 tkr jämfört med junibeslutet. Av dessa har 2 100 tkr tillförts hemtjänsten. Kommunstyrelsens verksamheter förstärks med 800 tkr för bland annat samhällsplanering och feriearbete.

Jämfört med junibeslutet har följande ramväxlingar genomförts:

- Lönerrevision för år 2023, 13 776 tkr tillförts nämnderna från lönepott.
- PO-justering, nämnderna tillförs 9 800 tkr för att täcka 2024 års ökning
- Datorkostnader ramväxlas från IT till nämnderna, totalt 2 796 tkr.
- Räddningstjänsten ramväxlas från samhällsbyggnadsnämnd till kommunstyrelsen, 13 476 tkr
- Minskad hyreskostnad för underhåll ramväxlas från internservicenämnd till övriga nämnder, 908 tkr
- Ramminskning bibliotek från bildningsnämnden till kommunstyrelsen, 100 tkr

Förändringar i kommunbidrag 2024	tkr
Ökning av kommunbidrag	2 900
Kommunfullmäktige, valnämnd, revision	258
Kommunstyrelsen	14 400
Servicenämnd It	-2 168
Servicenämnd Ekonomi/Personal	62
Bildningsnämnden	10 450
Socialnämnden	10 603
Samhällsbyggnadsnämnd	-12 239
Internservicenämnd	1 518
Totalt	25 784

Budgerat kommunbidrag efter förstärkning och ramväxlingar uppgår till 658 820 tkr, vilket jämfört med 2023 års kommunbidrag är uppräknat med 43 747 tkr eller 7,1 procent.

Gemensamma kostnader/intäkter

Kommunövergripande kostnader och intäkter definieras i budget som gemensamma kostnader. Tabellen nedan visar de budgeterade gemensamma kostnader och intäkter för åren 2022—2024. Inför budget 2019 tog kommunfullmäktige beslut om att införa pensionsskulden intjänad före 1998 i balansräkningen, så kallad fullfondering. Ökning/minskning av pensionsskulden påverkar kommunens resultat och hanteras under kommunens gemensamma kostnader/intäkter. Pensionsskuld och pensionskostnader inklusive löneskatt, som inte ingår i personalomkostnadspålägget redovisas som gemensamma personalkostnader. Pensionskostnaderna 2023--2024 ökar vilket beror på ett nytt pensionsavtal och ökning av prisbasbeloppet.

En skuld som kommunen har är kommunens semesterlöneskuld till personalen. Nya löneavtal och förändringar i intjänade och uttagna semesterdagar förändrar skulden vilket motiverar en budget på central nivå.

Gemensamma kostnader/intäkter (tkr)	Budget 2022	Budget 2023	Budget 2024
Finansiell reserv	-	-	-500
Semesterlöneskuld och upplupna löner	-1 500	-1 500	-1 500
Personalomkostnader	-5 500	-21 400	-14 800
SUMMA	-7 000	-22 900	-16 800

Nämndernas verksamhet

I detta avsnitt ges en sammanfattning över Herrljunga kommuns nämnders och styrelsens ansvar och uppdrag samt planeringen inför den kommande budgetperioden. För vidare läsning av nämndernas och styrelsens planerade ekonomiska fördelningar mellan verksamheterna – se budget och verksamhetsplan för respektive nämnd.

Kommunfullmäktige, valnämnd, revision och krisledningsnämnd

Kommunfullmäktiges ledamöter är direktvalda genom allmänna val. Som kommunens högsta beslutande organ fastställer fullmäktige budget, årsredovisning samt beslutar om ansvarsfrihet för nämnder och styrelse. Fullmäktige beslutar i ärenden av principiell natur eller av större vikt för kommunen men även om mål och riktlinjer för kommunens verksamheter och organisation.

Val till kommunfullmäktige sker vart fjärde år, senaste valet ägde rum 2022.

Revisorerna och lekmannarevisorerna (revisionen) är fullmäktiges och ytterst medborgarnas demokratiska instrument för granskning och kontroll av den verksamhet som bedrivs i styrelser, nämnder, fullmäktigeberedningar och företag. Revisionen har en central roll när det gäller att säkerställa insynen i och kontrollen av all verksamhet som kommunen ansvarar för.

Revisionen utgörs av sex förtroendevalda revisorer utsedda av fullmäktige. Revisionen utgör ett av fullmäktiges kommunaldemokratiska instrument för att utvärdera, effektivisera och kontrollera den kommunala verksamheten. Revisorerna beslutar hur revisionsarbetet ska organiseras och genomföras och upprättar årligen en plan över sitt arbete med vissa utvalda granskningsområden med utgångspunkt i väsentlighet och risk. Revisionen bedömer om nämndernas interna kontroll är tillfredställande och om bokslutet är rättvisande och uppfyller kraven om god redovisningssed. Revisionsarbetet utgår från innebörden i god revisionssed som bland annat omfattar förtroende, oberoende, objektivitet, helhetssyn, samverkan, öppenhet och kommunikation.

Valnämnden ansvarar för genomförandet av allmänna val. Det gäller val till riksdag, regions- och kommunfullmäktige och sker vart fjärde år. Val till EU-parlamentet sker vart femte år.

Valnämnden består av 5 ledamöter och 5 ersättare. Nämnden fullgör kommunens uppgifter enligt Vallagen och Kommunallagen. För att kunna fullgöra sina uppgifter ska valnämnden ha tillgång till personal i den omfattning som behövs.

I kommunen ska finnas en krisledningsnämnd för att fullgöra uppgifter under extra ordinära händelser samt de övriga uppgifter som regleras i lagen om extraordinära händelser i fredstid hos kommuner och landsting. Nämnden träder i funktion först i samband med extra ordinär händelse.

En extra ordinär händelse kännetecknas av att den avviker från det normala, innebär en allvarlig störning eller överhängande risk för en allvarlig störning i viktiga samhällsfunktioner, kräver skyndsamma åtgärder.

Kommunstyrelsen

Kommunstyrelsen är kommunens ledande politiska förvaltningsorgan, och har samordningsansvar för hela kommunens utveckling och ekonomiska ställning med uppdrag att övergripande leda och styra den kommunala verksamheten.

Den offentliga sektorn står inför stora utmaningar, ett faktum som har varit känt under många år. Ökad efterfrågan och krav på välfärdstjänster som en naturlig konsekvens av demografiförändringar i kombination med en ökad försörjningskvot, tillsammans med räntehöjningar, inflation och allmän kostnadsutveckling och råvarubrist. Utmaningarna påverkar hela den offentliga sektorn men arbetet

måste utgå från Herrljungas förutsättningar och möjligheter när vi identifierar strategier och handlingsplaner.

För Herrljungas del innebär detta prioriterat att fortsätta utveckla och effektivisera verksamheterna med hjälp av digitalisering, arbete med att klara framtidens behov av kompetensförsörjning samt vidareutveckla infrastruktur. Kommunens strategiska läge inom regionen både vad det gäller väg- och spårbunden trafik gör Herrljunga till en självklar del av Västsveriges arbetsmarknad. Detta tillsammans med ökade möjligheter till bostadsbyggande gör att kommunen gynnas och skapar möjligheter till både tillväxt och arbetskraft.

Infrastrukturen till och från, men också inom kommunen är en viktig fråga för alla som bor och verkar i Herrljungabygden. Våra huvudtrafikleder är prioriterade områden och framför allt utvecklingen av Västra Stambanan och är av nationellt intresse, vilket också kräver resurser och engagemang från kommunerna längs stambanan. Under 2024 fortsätter arbetet med att identifiera behov av, och existerande kapacitet inom kommunen kraftnätsförsörjning för att förbereda inför framtida näringslivetableringar och kunna hantera detta behov preventivt.

Det säkerhetspolitiska läget i vår omvärld är fortsatt försämrat vilket gör att kommunens ansvar att bidra till uppbyggnaden av totalförsvaret fortsatt är i fokus. Även den förhöjda hotbilden mot Sverige bidrar till att det ställs högre krav på kommunens arbete med den civila beredskapsplaneringen. Samtliga verksamheter i kommunen berörs och måste medverka för att skapa trygghet för medborgare, företagare, förtroendevalda och medarbetare.

Kommunen har ansökt om medlemskap i räddningstjänsten Stor Göteborg (RSG) och arbete inför ett medlemskap kommer att pågå under 2024 med förväntad anslutning årsskiftet 2024/25.

Bildningsnämnd

Bildningsnämndens uppdrag är att tillhandahålla utbildnings- och kulturverksamhet för kommunens invånare på uppdrag av kommunfullmäktige. Detta gör nämnden genom att driva verksamheterna familjecentral/öppen förskola, förskola, förskoleklass, fritidshem, grundskola, anpassad grundskola och gymnasieskola enligt den skolstruktur som kommunfullmäktige har beslutat.

Bildningsförvaltningen arbetar fortsatt under 2024 systematiskt för att förbättra målpuppfyllelsen i grundskolan. Detta görs genom kontinuerliga verksamhetsanalyser som tydliggör verksamhetens behov för att kunna planera rätt insatser i ett tidigt skede. Vi ser ett ökat behov av nya lärlingsplatser, APL-platser samt olika former av praktikplatser för våra elever inom gymnasiet och andra aktivitetsformer. Det har blivit svårare för våra verksamheter att hitta de platser vi har behov av då företagen inte har lika goda möjligheter att ta emot elever. Omvärlden och det ekonomiska läget påverkar även här vilket nu visar sig i vårt behov av fler praktikplatser. Gymnasieskolan har en marknadsföringsgrupp med fortsatt uppdrag att arbeta för att visa skolan ur flera perspektiv, under hela läsåret, för att bidra till att höja söktrycket och intresset för gymnasiet.

Fram till 2035 prognostiseras nationellt en omfattande lärarbrist inom både förskola, fritidshem och våra olika skolformer. Något som vi märker av i våra rekryteringsprocesser inom samtliga skolformer. Lärarbristen innebär en ökad konkurrens om antal sökande inom vårt geografiska område, vilket påverkar utvecklingen av lönekostnader och tillgång till legitimerade lärare de närmaste åren.

En nationell IT-strategi sätter mål för den digitala utbyggnaden och utvecklingen inom förskola, skola, fritidshem och gymnasiet. Ett beslut om digitalt genomförande av nationella prov 2024 finns nu och under läsåret 23/24 förbereder skolorna sig inför införandet av detta. Målet är att öka både likvärdighet och rättvisa i bedömning och betygssättning.

Omfattningen av barn och elevantal i Herrljunga kommun skiljer sig under åren och vi ser ett troligt ökat antal barn i ålder 1-5 år under kommande år. Vi ser även ett behov av att utöka vår anpassade grundskola i förvaltningen. Dessa lokaler behöver finnas i skolmiljö för yngre elever, i anslutning till en

F-åk 6. Flera skolor är i behov av om- och tillbyggnader för att anpassas till aktuella behov. Vi har ett kommande byggprojekt på Altorpskolan, där ett gediget underhållsarbete är av stor vikt för att vi ska kunna erbjuda lokaler som bidrar till både god studiemiljö samt arbetsmiljö för elever och lärare, utifrån aktuell standard i skolmiljöer. Arbete kring upphandling sker inom kort. Byggprojektet av Od skola och förskola avslutas med de sista detaljerna under hösten 2022. Byggprojektet av Mörländaskolan samt Mörlanda förskola avslutades sommaren 2023. Ett kontinuerligt underhåll av yttre och inre miljöer på våra förskolor, skolor och kulturskola pågår.

Socialnämnd

Socialnämnden har en stor utmaning inför 2024 med minskad budgetram på 5 700 tkr (permanent budgetminskning på 0,9% samt budgetramminskning med 3 500 tkr). Då få drifttillägg har gjorts i socialnämndens budget inför 2024 kommer flera verksamheter inte att klara sin budget med nuvarande budgetram. Detta berör främst ny gruppbostad LSS, ny korttidsvistelse LSS, personlig assistans, placerade barn inkluderat ensamkommande barn, hemtjänst samt drift av nya Hagens demenscentrum. Även Hemgården kommer att drabbas av förlorade hyresintäkter under renovering. Detta kommer att kräva fortsatt stort fokus på ekonomistyrning och statsbidrag.

Under 2024 går förvaltningen in i utgången av upphandling av nytt verksamhetssystem. Förvaltningen kommer även under 2024 att fortsätta se över möjligheter där digitalisera kan effektivisera verksamheten. IFO kommer under 2024 att fortsätta det långsiktiga och strategiska arbetet med att skapa stabilitet och tillit inom verksamheten. IFO kommer också att fokusera på arbetet med att kvalitetssäkra biståndsbeslut med fokus på skälig levnadsnivå och beslut gällande hemtjänst. Fortsatt strategiskt arbete med utmaningarna så som ökad psykisk ohälsa, ökat missbruk och en ökad våldsutsatthet. Verksamheten kan sedan 2021 se en generell och fortsatt ökning av våldsärenden och även när det gäller psykisk ohälsa finns det tecken på en viss ökning.

Vård och omsorg står inför stora utmaningar inom samtliga verksamheter. Från 1 oktober 2023 har Sverige inte längre dispens från EU gällande dygnsvila i allmänna bestämmelser (AB). Dispensen har tidigare tillåtit 9 timmars dygnsvila inom begränsningsperioden och kravet från 1 oktober 2023 är istället 11 timmars dygnsvila samt 47 timmars veckovila för medarbetare inom vård- och omsorg och socialt stöd. Det kommer bli stora utmaningar för verksamheten både bemanningsmässigt och ekonomiskt. Det kommer fortsatt kräva en stor arbetsinsats av enhetschefer kring schemaläggning under 2024. Effektiviseringsprojektet inom hemtjänsten kommer att fortgå 2024 för att komma ner i rimliga kostnader för hemtjänsten. Projektet syftar höja effektiviteten inom hemtjänsten samt identifiera utvecklingsmöjligheter. Under 2024 kommer renoveringar av Hemgården att planeras samt planering av flytt till Hagens nya demenscentrum etapp 2.

Inför år 2024 är det främst två delar som står i fokus för socialt stöd; uppstart av de två nya verksamheterna inom LSS, gruppbostad och korttidsvistelse samt planering och verkställande av daglig verksamhet i nya tillfälliga lokaler. Under år 2024 behöver en planering ske för hur/om personlig assistans går över i statlig regi från och med år 2026. En analys behöver genomföras vad detta betyder för Herrljunga.

Samhällsbyggnadsnämnden

Samhällsbyggnadsnämndens uppdrag omfattar myndighetsutövning enligt miljöbalken, livsmedelslagen, plan- och bygglagen och förvaltningens uppgift är att, på nämndens uppdrag, vara kommunens tillsynsmyndighet enligt dessa lagstiftningar. Nämnden ansvarar för Gata och Park, Miljöenheten, Plan och Bygg samt Renhållning.

Då Samhällsbyggnadsnämnden är ny sedan 2023 har nya målindikatorer tagits fram som gäller för nämndens nya mål och arbetet med dessa kommer att fortsätta under 2024. Verksamheten för Gata

Park löper på enligt de driftsavtal som finns för vinter, gatu- och grönytedrift. Fokus för Miljöenheten under 2024 är dels tillsyn av små avlopp, dels uppföljning av avvikelser vid hälsoskyddsverksamheter. Målet är även att sjösätta fler e-tjänster och att fortsätta arbeta med digitalisering generellt. För Plan och Bygg-enheten kommer det tillsynsarbete som påbörjades under 2023 att fortsätta även under 2024. Vidare kommer detaljplanering av ett flertal nya bostadsområden samt industriområde att påbörjas vilket innebär att kommunen är bra förberedd på en vändning av inflationen och det rådande ränteläget. För verksamheten av Renhållning väntar flera förändringar framåt. En del av deponin på Tumberg ska sluttäckas under 2024. Vidare har kommunerna ansvaret för insamlingen av förpackningar från hushållen från och med 1:a januari 2024. Detta ökade ansvar kommer Herrljunga kommun att ta genom att ta över driften av återvinningsstationerna. Även arbetet med att få ett nytt insamlingssystem på plats till den 1:a januari 2027 kommer att påbörjas under 2024 för att få klart de upphandlingar som krävs. På grund av ett ansträngt ekonomiskt läge inför 2024 har nämnden tilldelats en minskad ram som medför att effektiviseringar och besparingar behöver prioriteras under det kommande året.

Internservicenämnden

Internservicenämnden ansvarar för projektering, upphandling samt genomförande av beslutade investeringar i fastigheter och anläggningar. Vidare ansvarar nämnden för kommunens verksamhetslokaler och för drift samt underhåll av dessa. Nämnden tillhandahåller även måltider, vaktmästeri samt lokalvård till kommunens förvaltningar.

Då nämnden är ny sedan 2023 kommer arbetet med att utveckla den nya organisationen att fortgå under 2024 med fokus på att så effektivt som möjligt hantera resurser, processer och personal för att uppnå de uppsatta målen. Under 2023 arbetade nämnden fram nya målkriterier och arbetet med dessa kommer att fortsätta under 2024. Fastighetsenheten kommer att fortsätta arbetet med den framtagna underhållsplanen under 2024. Behov finns att byta fönster på Hemgården i samband med den större renoveringen som ska utföras. Även ett arbete med att energieffektivisera fastigheterna utifrån förbrukning pågår. Måltidsenheten fortsätter att arbeta med att minska matsvinnet där mätningar utförs minst tre gånger per år. Vidare planeras implementering av ett kostdataprogram samt utbildning inom brandskydd och ergonomi ska utföras under 2024. Lokalvårdsenheten arbetar med planering av förändrade städytor som beror på flertalet ombyggnationer som pågår eller ska påbörjas under 2024. Vidare fortsätter arbetet med att införliva robotar i verksamheten och att undersöka var dessa nyttjas bäst i verksamheten är en utmaning som enheten står inför. På grund av ett ansträngt ekonomiskt läge inför 2024 har nämnden tilldelats en minskad ram som medför att effektiviseringar och besparingar behöver prioriteras under det kommande året.